

AZƏRBAYCANDA AQRAR SAHƏNİN İNKİŞAFINDA LİZİNQİN ROLU

Kənd təsərrüfatı – aqrar sənaye kompleksinin əsas sahələrindən biri olaraq əsas məqsədi ölkə əhalisinin ərzaq və ekoloji təminatını həyata keçirmək, bütün regionlarda sosial – iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsinə nail olmaqla emal sənayesi üçün xammal istehsal etmək, əkinçilik və heyvandarlıq məhsulları istehsalını müasir texnologiyalar əsasında təşkil etmək, kənd təsərrüfatı məhsulları ilə emal arasında yaranmış disproportsiyanı aradan qaldırmaq, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı və emalı üçün zəruri sayılan infrastruktur yaratmaqdır [3]. Bütün bu göstəricilər hələlik tam həll edilməmişdir.

Dövlət başçısı Cənab İlham Əliyevin tapşırığı ilə fermerlərin torpaq vergisindən azad edilməsi, onlara işlətdikləri yanacaq və sürtkü yağlarına görə subsidiyanın verilməsi, aqrar sektorda çalışan sahibkarlara gübrələr, kənd təsərrüfatı texnikası, texniki avadanlıqlar və damazlıq heyvanların güzəştli qiymətlərlə satılması və ya lizinqə verilməsi kənd təsərrüfatında məhsul istehsalı ilə məşğul olanlara edilən güzəştlərin yalnız bir hissəsidir. Son illər ərzində güzəştli kreditlərin 80 faizinə qədər regionlarda fəaliyyət göstərən sahibkarlara, xüsusilə aqrar sektorda çalışanlara verilir. Aqrar sektorda çalışan sahibkarlara lizinq qaydasında satılan kənd təsərrüfatı texnikasına 40% güzəştin tətbiq olunması şəxsi təsərrüfatlarda çalışan fermerlərə böyük stimül verir.

Qeyd edək ki, «Aqrolizinq» ASC-nin fəaliyyətə başladığı vaxtdan 01 yanvar 2018-ci il tarixinə olan dövrə 32229 kənd təsərrüfatı texnikası, o cümlədən 1987 taxılıyığan kombayn, 9628 traktor, 20614 müxtəlif təyinatlı kənd təsərrüfatı texnikası alınmışdır. Bu proses son dövrlər daha sürətlə davam edir. Belə ki, 2014-2016-cı illərdə əvvəlki 9 il ilə müqayisədə 57,3 faizə qədər texnika, o cümlədən 53 faizə qədər kombayn, 61 faizə qədər traktor, 53,6 faizə qədər digər kənd təsərrüfatı texnikası alınmışdır.

Azərbaycan dövlətinin dəstəyi ilə maliyyələşən “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə olan hesabatına əsasən 2018-ci ilin sonuna ayrı-ayrı təsərrüfat subyektləri ilə bağlanan lizinq müqaviləsi əsasında Cəmiyyət üzrə 686 milyon 189 min 791 manat uzunmüddətli debitor borcları 2005-ci ildən yaranmağa başlayıb və bu “Aqrolizinq” ASC-nin fəaliyyətinin xüsusiyyətləri ilə əlaqədar olmuşdur. Belə ki, “Aqrolizinq” ASC kənd təsərrüfatı texnikasını uzunmüddətli lizinqə verir və bu zaman texnikanın dəyərinin cəmi 10 faizi əvvəlcədən ödənilir, qalan hissəsi isə 10 il ərzində ödənilir. İldən ilə satış artdıqca, uzunmüddətli debitor borclarının artması qanunauyğun hesab edilir. Hesabatda qeyd olunur ki, debitor borclarının ədalətli dəyəri onların balansda göstərilmiş qalıq dəyərinə uyğundur.

“Aqrolizinq” ASC-nin hesabat sənədlərinə əsasən qeyd etmək lazımdır ki, bir sıra təsərrüfat subyektlərinin Cəmiyyətə olan borcu Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 05 oktyabr 2015-ci il tarixli “292s” nömrəli qərarına əsasən İsmayılı

rayonundakı “Nikitin” adına kolxozun 782 min 81 manat borcu, 13 avqust 2014-cü il tarixli 273 nömrəli qərarına əsasən isə lizinqə vermiş kənd təsərrüfatı texnikası üzrə debitor borcların 13 milyon 412 min 589 manat məbləğində 40 faiz güzəşt “Aqrolizinq” ASC-nin zərəri hesabına silinmişdir [144].

Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Maliyyə nazirinin təklifi, Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin 2016-cı il 25 avqust tarixli 1C(Ə-172/2) nömrəli dərkənarına əsasən, “qara inək” fermer təsərrüfatının 423 min 188 manat məbləğində lizinq borcu silinmişdir.

2016-cı ildə ümumi güzəşt və silinən lizinq borc məbləği 13 milyon 835 min 777 manat təşkil etmişdir.

Qeyd edək ki, “Aqrolizinq” ASC üzrə lizinq müddətinin başlanması tarixi lizinq götürənin lizinq predmeti üzərində öz istifadə hüququ daşmasının başlandığı tarix hesab edilir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. “Aqrolizinq” ASC-nin 2015-2016-cı illər üzrə hesabatı // – Bakı: Hesabat, – 2017.
2. “Aqrolizinq” ASC-nin 2017-2018-cı illər üzrə hesabatı // – Bakı: Hesabat, – 2019.
3. 16 №-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları (İFRS) // yanvar 2016-cı ildə nəşr edilmişdir. 1 yanvar 2019-cu ildə qüvvəyə minmişdir. – Standart, – 2016.
4. Abbasov, Q.Ə. Mühasibat uçotu / Q.Ə. Abbasov. - Bakı: İqtisad universiteti nəş. – 2015.